

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PSYCHOLOGIE

Pohádka a její role v dětství

Seminář k vývojové psychologii

Vypracoval/a : Daniela Marková, učo 252879

Brno, 6.4.2008

POHÁDKY

Význam pohádek vůbec

Pohádky bychom neměli v žádném případě odsuzovat jako vymyšlený a tím pádem nic neříkající příběh. Pohádka má v sobě totiž svůj skrytý smysl. Je neodmyslitelnou součástí našeho dětství. Nejdůležitější formou pohádky je podle mě vyprávění. Dítě si v mysli samo utvoří svůj pohádkový svět, utvoří si vzhled všech postav i prostředí, v jakém se děj odehrává. Rozvíjí dokonale svoji fantazii. A navíc, při vyprávění získávají rodiče a děti velmi zvláštní kontakt, má pro dítě velký význam.

Červená Karkulka

Obsah pohádky

- děj je všem jistě velmi známý takže jenom ve zkratce

Byla jednou jedna dívenka a protože nosila pořád červený čepec, říkalo se jí Červená Karkulka. Když měla babička narozeniny, poslala k ní maminka Karkulku na návštěvu. Dala jí s sebou košík s vínem a bábovkou. Cesta k babičce ale vedla hustým lesem. Karkulka se však nebála, znala ten les už od malička a tak klidně vykročila. Cestou však potkala zlého a podlého vlka. Karkulka ho nikdy neviděla, takže se s ním dala směle do řeči. Vlk teda zjistil, kam Karkulka jde a kde bydlí babička.

Došel tedy k babičce a bez milosti ji sežral. Když došla Karkulka, ležel už v posteli v babičky čepci. Karkulka se divila, proč má babička tak velké uši, nos a nakonec zuby. Vlk jí odpověděl, že je má proto, aby jí mohl lépe sežrat a slupnul i Karkulku. Krátce potom usnul. Naštěstí šel kolem myslivec a když viděl spícího vlka v babiččině posteli, všechno mu došlo. Rychle rozpáral vlkovi břicho a postupně vyskočila Karkulka i babička. Nacpali společně vlkovo břicho těžkým kamením a zašili. Když se vlk probudil, měl hroznou žízeň. Chtěl se napít ze studny, ale jak se předklonil kamením ho převážilo a on spadnul do hlubin. Karkulka, babička a myslivec oslavili šťastné shledání.

Prostředí pohádky

Většina našeho děje se odehrává v hlubokém lese. Les ale není tajemný a strašidelný, jako třeba v pohádce O perníkové chaloupce, naopak. Karkulka les důvěrně zná, takže se v něm vůbec nebojí. Právě proto se také začne bavit s vlkem, protože si myslí, že v tak známém prostředí by nemohla potkat nikoho zlého.

Dalším místem je babičky dům. Zase je to místo, které Karkulka důvěrně zná, proto zde neočekává žádné nebezpečí.

Čas pohádky

Celá pohádka se vlastně odehraje během chvilky. Odehrává se někdy v době prázdnin, kdy je teplý a slunečný den. Je to krátce po obědě, neboť Karkulka nese babičce bábovku ke svačině.

Postavy

Červená Karkulka

- je to malá dívenka, ale už hodně samostatná, takže se o ní rodiče nemusí už tak obávat (klidně ji pošlou hlubokým lesem k babičce)
- prožívá šťastné dětství, ale neuvědomuje si nástrahy, které jí mohou potkat
- je milá a slušně vychovaná (právě proto se dá do řeči i s vlkem)
- je také hodně zvědavá, ale v mnoha ohledech ještě dost nezkušená

Vlk a myslivec

- v této pohádce nám znázorňují protiklady
- vlk ztělesňuje zlo a myslivec dobro
- vyjadřují vlastně vztah Karkulky k mužské autoritě

Vlk

- je zlý, podlý ale zároveň velmi vychytralý
- snaží se lstí dosáhnout toho, čeho chce

Myslivec

- v pohádce představuje jakési vysvobození, rozuzlení
- je hodný, spolehlivý, najdeme v něm útěchu, můžeme mu věřit

Maminka, babička

- v příběhu jejich postavy nejsou moc důležité

Myslím že identifikační postavou pro holky je určitě Karkulka, vžijí se do role, kdy se potkají s někým neznámým a nebezpečným. Uvědomí si, že to nemusí dobře dopadnout. Kluci se mohou lehce ztotožnit s postavou myslivce jako zachránce a vysvoboditele.

Symbolika v pohádce

Jedním z důležitých symbolů, který se v pohádce vyskytuje je červený čepeček. Nebo i sama červená barva. Je symbolem Karkulky, tedy i radostného mládí a zároveň její nezkušenosti a zvědavosti.

Vliv pohádky na fantazii

Pohádka nám nabízí zajímavé prostředí- ať už to je tajemný les či atmosféra babiččiny chaloupky. Dítě si také představuje různé postavy- vlk, myslivec. Fantazie se mu určitě rozvíjí.

Ponaučení skryté v pohádce

Pohádka dětem určitě přináší ponaučení. Vlk nám ztělesňuje něco neznámého. Může to být třeba i neznámý člověk, kterého dítě potká na ulici. Ukazuje dětem, že by neměli tak důvěřovat neznámým lidem. Právě proto, že je to pohádka, tak končí dobře, ale děti by měli v odět, že v reálném životě to takhle být nemusí.

Generové role

- generová role, je vlastně společenská role, předepisovaná odedávna členům společnosti na základě pohlaví
- to je vidět i na naší pohádce
- ženy jsou spíše naivní, bázlivé
- muži jsou chytří, rozhodní

Genderový stereotyp

- žena je ve společnosti většinou slabší pohlaví, muž je silnější, ženu v těžké situaci vysvobodí
- jde vlastně o to, že muž- v podobě vlka ublíží ženě (Karkulka, babička) a objeví se další muž (myslivec)- zachránce

Osobní zkušenost

Pohádky jsem měla ve svém dětství velmi ráda. Asi jako každá holka jsem si hrála na princezny, takže moje oblíbené pohádky byly právě ty, kde vystupovaly krásné princezny, měly nádherné šaty, žily na velkolepých hradech a zámcích a měly své prince. Jednou z těchto pohádek je Popelka, která se stala asi mojí nejoblíbenější pohádkou. V pohádce jde vlastně o to, že vyhraje laskavost, skromnost a krása Popelky nad lakotou a penězi jejich starších sester.

Znám jí jak z knížek, tak z televize. Pohádky mi jako malé nejčastěji vyprávěla nebo četla babička nebo mamka. Ale stejně mám tuto pohádku asi nejradši v televizní podobě.

Je to pohádka tři oříšky pro Popelku s mladičkou Libuší Šafránkovou. Na této pohádce se mi velmi líbí motiv 3 oříšků, ve kterých Popelka postupně nachází krásné šaty. Pohádku už jsem v televizi dlouho neviděla, ale některé momenty si stále pamatuji. Jedním z nich je, že Popelka dokázala, že je nejen krásná, ale i velmi šikovná a to když dokázala z vysokého smrku sestřelit ty nejvyšší šišky. Pak si také dobře pamatuji na krásné kostýmy.

V současné době už se dostanu k pohádkám většinou jen o vánocích a to samozřejmě v televizní podobě. Stále mám však nejraději staré české pohádky jako je Popelka, Šípková Růženka.. Nebo další známé televizní pohádky jako Pyšná princezna, Princezna ze mlejna. Ale myslím si, že pro dítě je velmi důležitá knižní forma nebo forma vyprávění. O hodně více se rozvíjí jejich fantazie a také je velmi důležitý kontakt s přednášejícím. (maminka, babička)

Velmi ráda mám spojení pohádky s komedií. Proto je v současné době mojí nejoblíbenější pohádkou Kouzelný Měsíc, kde vystupuje spousta humorných postav a dochází k různým veselým situacím, při kterých se všechno točí kolem kouzelného měsíce, který v sobě skrývá velké bohatství.

Prezentování pohádek v médiích

- myslím, že média spíše upřednostňují pohádky v televizní formě a moc neukazují na knížky nebo na vyprávění našich maminek či babiček
- děti se dnes nechají televizí hodně ovlivnit, takže často upřednostňují pohádky v televizi
- jako malá jsem měla televizní pohádky také ráda, ale myslím, že síla mluveného slova a také kontakt s rodinou je velmi důležitý, dítě navíc jedinečným způsobem rozvíjí svoji fantazii

Kreslené pohádky

- české pohádky- jako jsou různé naše večerničky- Krteček, Maková panenka, Rákosníček.. jsou pěkné a často pro děti i velmi poučné
- nelíbí se mi nával amerických pohádek, kdy jsou postavičky stále brutálnější- děti to pak samozřejmě zkouší, opakují, postavičky si berou za vzor (pohádky jako Pokémon, Tom a Jerry....)

Moderní pohádky

- zdá se mi, že do popředí se dostávají spíše různé akční kreslené pohádky a podobně a kouzlo starých pohádek se pomalu vytrácí a to je velká škoda

Podoby pohádkových knížek

- myslím že s dnešní moderní technikou se zlepšuje i vzhled pohádkových knížek
- děti mají určitě víc rádi pěkně ilustrované knihy, s hodně obrázky
- nejmladší děti vlastně zajímají více obrázky než vlastní text knížky
- mojí oblíbenou ilustrátorkou byla Helena Zmatlíková

Jaké pohádky mají rádi předškolní děti

- myslím, že dnešní předškolní děti se setkávají s pohádkami převážně v televizi
- mají nejradši animované pohádky
- hodně oblíbené jsou pohádky na videokazetách- dítě si pouští oblíbenou pohádku pořád dokola

Anketa

Provedla jsem krátkou anketu s deseti mými vrstevníky

1. Jakou formu pohádek máte nejraději?

- A. Televizní formu. (4)
- B. Pohádku v knížce. (3)
- C. Vyprávění. (2)
- D. Pohádka v rádiu. (1)

Nejvíce dotazovaných se nejraději podívá na pohádku v televizi.

2. Setkáváte se s pohádkami i dnes, v tomto věku?

- A. Ano, často. (3)
- B. Ano, ale jen občas. (4)
- C. Ne, skoro ne. (3)
- D. Ne, vůbec. (0)

Zjistila se, že moji vrstevníci se s pohádkami stále setkávají.

3. Jaká je vaše nejoblíbenější pohádková postava?

- A. Princezna. (2)
- B. Čert. (6)
- C. Vodník. (1)
- D. Ježibaba. (1)

Nejoblíbenější postavou z výběru se stal čert.

4. Myslíte si, že jsou i dnes pohádky důležité?

- A. Ano, určitě. (5)
- B. Ano, docela ano. (4)
- C. Ne, ani ne. (3)
- D. Ne, vůbec ne. (0)

Podle průzkumu jsou pohádky stále důležité.

5. Kdy se s pohádkami nejčastěji setkáváš?

- A. O vánocích. (7)
- B. O velikonocích. (2)
- C. O prázdninách. (1)
- D. Skoro pořád.

Drtivá většina dotazovaných se setkává s pohádkami o vánocích.

Použitá literatura:

Černoušek, M.: *Děti a svět pohádek*. Praha: Albatros, (1990)

Bettelheim, B. : *Za tajemstvím pohádek*. Praha, NLN (2000)